

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačati 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamezne številke po 6 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) vprejema upravništvo in ekspedijer v „Katoli. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon - števil. 74.

Štev. 262.

V Ljubljani, v sredo 15. novembra 1899.

Letnik XXVII

Državni zbor.

Dunaj, 14. nov.

Obravnave o kvoti

V nobeni ustavni državi parlamentarni ustroj ni tako okoren, kakor v Avstriji. L. 1867 je grof Beust dovolil Mažarom, kar so zahtevali, in v kratkih mesecih je sestavil za notranjo upravo umeten mehanizem, ki se vsak čas ustavi ter vladama provzroča največje skrbi. »Unicum« v naši ustavi pa je poleg delegacije kvotna deputacija. Že imena kažejo, da so tedanji osrečevalci naše države po besednjakih iskali pravih izrazov za svoje bistroumne iznajdbe. Kakor je neki šaljivec delegacijo imenoval zavod za gluhoneme, tako je kvotna deputacija mešetarska družba, ki dela mnogo krika in vika, a se konečno vedno pobota, kakor zahteva naš sosed onkraj Litave. Vse obravnave in razprave, posvetovanja in modrovanja zadnjih dveh let morajo največjega optimista prepričati, da je avstro-ogerska nagodba le most za silo in da bodo državni tehniki morali misliti na solidnejšo stavbo.

Ko bi stvar za skupno državo in davkoplačevalce ne bila tako resna in pomenljiva, bi morale obravnave kvotnih deputacij vzbujati smeh. Že dve leti se vleče to vprašanje in od petka zvečer prenašajo nuncije in renuncije iz avstrijske v ogersko deputacijo in obratno, shajajo se v skupne posvete, prisedajo k skupni mizi, pa kupčija le še ni gotova. Ogrji se drže svoje »trdne cene«, dočim Avstrijci omahujejo. Značilno je za obravnave, da sta poročevalca deputacij Beer in Falk. Beer je bil že pred dvema letoma na podlagi dohodkov izračunal, da bi morala nova kvota biti 58:42. Avstrijska deputacija je letos odje-

njala kar za 4%, to je, za debele 4 milijone, a Ogrji so privolili le 0.4%.

Po daljšem pogajanju Tisza nasvetuje minuciozno licitacijo. Ker tudi to ni pomagalo, sta se včeraj deputaciji razšli. A Ogrji so se hitro premislili, dobro vedo, da potrebujejo avstrijske opore in da so doslej še vedno našli poslušna ušesa in dostopna srca v Avstriji. Povabili so avstrijsko deputacijo v Budimpešto, kjer bodo v petek nadaljevali in bržčas dovršili obravnave.

Pomenljivo pa je, da so Mažari v zadnjem času jako občutljivi. Dokler je šlo vse po njihovi volji, bili so kakor oni farizeji, ki je zaničljivo zrl na cestinarja. A danes, ko so levičarji vladi podpora, zasledili so Mažari avstrijske koristi in so v skrbeh za ugled skupne države. Z največjo srditostjo napadajo večino v avstrijski zbornici, ki poleg svojih dolžnostij nasproti državi naglašja in zagovarja tudi svoje pravice. Da bi pa za vladno hodila po kostanj v žerjavico ali pihala v vrelo kašo, za to nima najmanjšega povoda. Zato je danes zmešnjava mnogo večja, nego je bila minolo leto, ko se je vlada mogla opirati na zanesljivo večino. Grof Thun bi bil morda dobil posledobno parlamentarno odobrenje avstro-ogerske nagodbe, a jako dvomljivo je, če grof Clary dobi večino za nagodbene predloge. Krha se v kontrolni komisiji za državne dolgovce, ustavlja se kvotna deputacija, in danes je eksekutivni odbor desnice po vitezu Javorskem začetkom seje predlagal, naj zbornica izvoli zopet nagodbeni odsek, kateremu mora vlada predložiti vsa nagodbena vprašanja.

Da ta predlog ni usluga vladi, je jasno, kajti ravno v odseku bode desnica imela priliko, da jasno označi svoje stališče nasproti vladi in Ogrom. Levičarji so morali nolens volens glasovati

za ta predlog, kajti ravno ti so minolo leto in letos grofu Thunu najodločneje odrekli pravico do uporabe § 14 glede avstro-ogerske nagodbe. Danes seveda bi nemška levica brez vsacega pomisleka vladi dovolila nagodbo, kakor jo zahtevajo Ogrji. Tako se menjavajo časi in prepričanja!

Izgredi na Moravskem.

Danes je zbornica nadaljevala debato o vladni izjavi glede krvavih izgredov na Moravskem. Razni govorniki so doslej navajali tudi razne vzroke teh žalostnih dogodkov. Schneider trdi, da so izgrede provzročili edino le židje. Dr. Verkauf je danes ponavljal trditve soc. demokratov, da je birokracija največja nesreča za prebivalstvo in da so izgredi na Moravskem le posledica policijskega sistema. Češki poslanci pa naglašajo, da je izgredom dala povod vlada sama, ki je preklicala jezikovni naredbi. Tako je danes dr. Šileny kot glavni in zadnji govornik obširno pojasnjeval narodnostne boje mej Nemci in Čehi, osobito na Moravskem. Komaj dobra četrtina nemškega prebivalstva gospodari v deželi, kajti poleg 1.600.000 Čehov je le 600.000 Nemcev, ki pa imajo veliko večino v dež. zboru in razne zastope v svojih rokah. Govornik navaja obširno in stvarno razne slučaje in dejstva, ki dokazujejo germanizacijo češkega prebivalstva. In ravno germanizacija je vzrok narodnostnih preprirov in nasprotij, sovraštva in izgredov, kakor so se pojavili tudi zadnje dni povodom preklica jezikovnih naredeb. In ker ravno židje s svojim denarjem in vplivom vzdržujejo nemštvo na Moravskem, zato ljudstvo izraža svojo nevoljo proti židom. Dr. Šileny je danes pošteno izmival razne germanizatorje, žal, da je umival zamorce. Toda češki narod navzlic vsej germanizaciji napreduje in se množi, kar mu zagotavlja bodočnost.

LISTEK.

Dolenjski agitator.

Najnovejša politična prikazen, ki se je vrgla v valove domačega našega prepira, je — dr. Slančev konj.

Brez dvombe ima ta konj toliko zaslug za zmago liberalne stranke pri zadnjem obnem zboru kmetijske družbe, da že zasluži, g. urednik, da mu odprete skromne predale svoje v podlistku. Revež je toliko trpel, da se ga moramo usmiliti, če tudi je bil naš nasprotnik.

Kakšna je ta žival, tega seveda ne morem popisati. Kolikor nam je znano iz zgodovinskega in imenitnega članka v »Slov. Narodu« iz dne 26. okt., sklepamo, da je žival suha, kajti njen lastnik sam pravi: »Preveč masti ni dobro ne za hitrega konja, ne za agitatorja!« Iz tega torej sledi, da je žival suha, kakor kobilca Martina Krpana.

Ali ne oziraje se na materijelno stran, moramo pred vsem povdarjati njene duševne zmožnosti. Kakoršen je gospodar, taka je tudi živina njegova. Ker je pa gospodar tega konja slaven

socijolog, ki veliko misli, sledi iz tega, da misli tudi konj njegov. In to je dejanska resnica. Neki poet je bil toliko smel, da je zložil krasno odo na tega imenitnega konja. Kaj je storil njegov lastnik? Vzel je pesem v roko ter mu jo je prebral. In kaj je »storil konj?« »Konj se je veselja zjokal, ko sem mu pesem prebral.« — Konj torej ne misli samo, on tudi čuti. Ni čuda, da se je nalezal brihtnosti svojega gospoda, da včasih morda še več misli kot lastnik njegov.

»Biti agitator, ni sramota.« Agitator v 14 dnevih veliko doseže, saj je znan izrek: »Ni hudiča, saj sem bil 14 dni na konju.« Ali vendar ima vsa ta stvar jedno žalostno stran: »Agitatorja poznejši svet rad pozabi.« Nehvaležnost je plačilo tega sveta. Toda če je kaj pravice na slovenskem svetu, potem mora ostati slava dolenjskega agitatorja in njegovega konja nevenljiva.

»Tam v varni sobi s peresom se vojskovati, to lahko kdo zadene. Ali v volilni vihar stopiti in v njem stati do zadnjega trenutka, zato je treba fizične in duševne korajže.« Ni čuda torej, da je agitator vračajoč se iz Ljubljane veselo zapel:

»Pa pri nas je korajža,
Pri vas je pa ni,
Pa po dva, pa po tri
Smo šli v tuje vasi...«

Korajžen agitator ta nekaj doseže. Ali sama korajža še ne zadostuje. »Če so agitatorji smeli in imajo jezik v oblasti, so v kritičnih momentih naravnost rešilni.« Jezik mora imeti torej v oblasti vsak agitator; da ga ima dolenjski, to ve vsak, ki ga pozna in bere njegove spise.

»Generali ne morejo biti vsi.« Vsak general ima konja, konja pa vsak ne more imeti, torej vsak ne more general biti. To je takó naravno, da le kaj. Ker se je ta naprava pri zadnjem zboru km. družbe takó vrlo dobro obnesla, mislimo, da bodo vsaj pri prihodnjih volitvah v občinski svet ljubljanski vsi generali na konju, n. pr. Malovrh, dr. Tavčar i. t. d., seveda da bo treba radi varnosti mestno policijo pomnožiti.

Da agitator na konju res veliko doseže, to je dokazala sledeča dogodba, ki se je vršila nedavno blizu Brusnic. Iz mesta je ravno prihajal agitator, kar ga obda na veliki cesti cela tolpa mladih in starih ciganov. Reveži se mu smilijo, in ker je prepričan, da med njimi ni nobenega tarovškega, konja ustavi in jih nagovori. Žalibog pa, da se ta imenitna govorica ni ohranila, ker slučajno med cigani ni bilo nobenega stenografa, ali kdor pozna »štil« tega agitatorja, bo gotovo priznal, da je agitator govoril takó-le: Veličastni cigani! Zgodovina je šla preko vas. Grofje in fa-

V prihodnji seji v četrtek govori še generalni govornik leveice dr. Menger. Nato pridejo na vrsto razprava o odpravi časniškega kolka in ministrske zatožbe.

Kaj to pomeni?

(Dopis iz Hrvatske.)

Privrženci današnjega zistema na Hrvatskem smatrajo nagodbo od leta 1868 kot neki ščit proti vsem napadom na državno ustavo. To je hvalevredno, toda ta ščit so Mažari že na mnogih mestih predrli, tako da ni nič več cel, in kar je pri tem še najžalostnejše, se niso uprli proti temu mažarskemu predrzemu ravnanju ravno oni, ki se vedno zaklanjajo ravno za omenjeni ščit. »Obzor« je v novjšem času prinašal pod člankom: »Kaj to pomeni?« opise, kako se hrvatska avtonomija krši ravno z dovoljenjem hrvatskih oblastij, ali jo pa tudi kar same kršijo. Najžalostnejši pojav pa je pri vsem tem, da sta oba uradna lista napadala »Obzor« radi njegove čisto objektivne sodbe glede ustavnih vprašanj. Tako je neka sodnija rabila pečat na zavitkih svojih spisov, ki je bil protipostaven, namreč z ogerskim grbom, dočim imajo rabiti vse avtonomne oblasti le hrvatski grb. Ker uradna časopisa nista verjela, kar je »Obzor« trdil, prinesel je le-ta načrt tega grba, ki je bil vzet z onega zavitka ter dokazal svojo trditve.

»Obzor« je kmalu potem prinesel neki kriv naslov naše avtonomne deželne vlade, ki se imenuje hrvatska in ogerska. Ta naslov je bil napisan pri mestnem poglavarstvu zagrebškem. Mestni župan je dal stvar preiskati ter tudi kaznoval dotičnega pisarja radi nemarnosti v prepisovanju. Kaj mislite, da sta bila uradna časopisa s tem zadovoljna? Kaj še. Narogala sta se radi tega slučaja »Obzor«, češ, da se mu hoče baviti s takimi malenkostmi.

Čez nekaj časa je priobčil »Obzor« zopet novo prekršitev nagodbe. V Zemunu se izdajajo živinski potni listi z mažarskim pečatom. Živinarstvo spada na avtonomne hrvatske zadeve, tedaj je v tem uradu po postavi službeni jezik hrvatski in avtonomni grb, a ne mažarski. A kaj je na to odgovoril hrvatski uradni list? Da sta v Zemunu dva živinarja, jeden hrvatski in drugi mažarski, bolje ogerski, in le ta poslednji izdaje potne liste z mažarskim pečatom. Ta živinar bi imel uradovati pa v Novem Sadu in ne v Zemunu, tedaj na Ogorskem in ne na Hrvatskem. Toda uradni list je omenil, da je po nekem dogovoru obeh vlad ta živinar od zadnjega časa nameščen v Zemunu radi velikega obmejnega prometa. Toda ta dogovor je čisto protipostaven, ker na hrvatskem teritoriju morejo v avtonomnih stvareh uradovati le avtonomne oblasti in nikdar ogerske. Na ta način se tedaj rogajo privrženci sedanjega zistema onim, ki branijo natančnost pri izvajanju avtonomnih postav. Je li potem kaj čudnega, če Mažari v svojej oholosti in vsemogočnosti kršijo to

nagodbo po svojej volji, in sicer vse brez vsake opazke od strani uradnih časopisov, teh slaviteljev nagodbe. Najboljši dokaz za to so nam najnovejši dogodki v Hrvatskem Primorju. Te dni je prišel namreč na Reko ogersko-hrvatski minister za trgovino Hegedüs Bržkone se je hotel podučiti o vsej današnji političnej situaciji na Reki, ob enem pa pokazati mažarsko premoč v tem vprašanju, ki je bilo ravno te dni na dnevnem redu v finančijalnem odboru ogerskega sabora v Budimpešti. Guverner grof Szapary je v svojem pozdravnem govoru omenjal vedno ogersko-hrvatskega Primorja ter zatrjeval ministru, da bode tukaj našel za svoje osnove vedno pripravnih pomagateljev, da se izvede vse, kar zahtevajo koristi tega kraja.

Čudno je, da se tukaj govori ogersko-hrvatsko Primorje, ker takšnega nima. Po nagodbi sta samo dva teritorija, ogerski in hrvatski, in v Primorju je po postavi poznat samo hrvatski, a ne ogerski. In vendar sta oba hrvatska uradna lista brez opazke tiskala vse te izjave guvernerjeve, in ravno tako tudi besede ministre, da bode poskrbel za te kraje, kolikor je mogoče, kajti njegova dolžnost je skrbeti enako za »vsaki del zemlje«. Čudno je, da minister ni hotel izpregovoriti, kako se zove ta del zemlje, kjer je stal takrat, ko je izgovoril omenjene besede. Minister Hegedüs je obiskal namreč tudi Kraljevico, kjer so mu priredili svečan očevek. Kraljevica pa stoji nedvojbeno na hrvatskem zemljišču, tedaj v kraljevini Hrvatske, in to ni nikakor del zemlje, katero je pri tem mislil Hegedüs, namreč Ogorske, nego je to del zemlje tudi po nagodbi priznate avtonomne kraljevine Hrvatske. In tudi proti temu izrazu, ki je po vseh postavah nepravilen, nista uradna lista omenila niti besedice. A ravno tako nista oponesla omenjena lista hrvatskemu kotarskemu predstojniku na Sušaku, ki je pozdravil ministra Hegedüsa najprej hrvatski, a potem nemški; morda zato nemški, da ga minister razumi. Toda to hrvatskemu činovniku v službi ni dovoljeno, da se poslužuje nemškega jezika; na celem Hrvatskem je službeni jezik le hrvatski in tega zakona se morajo držati vsi činovniki od najvišjega dostojanstvenika do zadnjega pisarja. Hrvatska ni dvojezična zemlja, a minister, ki ima opraviti tudi s hrvatskimi zadevami, bi moral sam znati hrvatski, ali pa imeti pri sebi činovnika, ki bi mu bil na pomoč v takih slučajih. Iz vsega se vidi, da ogerskemu ministru ni nič stalo do Hrvatske, ker je v svojem odgovoru rabil le mažarski jezik, katerega ni nobeden razumel, dokler se ni odgovor raztolmačil. Tako se krši postava in nagodba s tuje in domače strani, a če opozicijski časopisi proti takemu nepostavnemu ravnanju odločno vstajajo, jih od uradne strani zasmejujejo, a če so malo ostreji v izrazih, tudi večkrat konfiscirajo. Tako se ravna mažaroni po željah ogerskih ministrov in spodkopujejo samostalnost kraljevine Hrvatske.

rovški so zatirali vas vedno, in takó ste ostali sami. Za pravico se ni nobeden potegnil, za vašo familijsko, za vas. Toda bolje bo. Sklenimo zvezo. Mi vam hočemo pomagati, samó obljubiti morate, da se ne boste držali farovških. Bog živi najnovejšo zvezo: svobodomiselnost stranko, veleposestvo in cigane! — Konj se je zasmel, in agitator je odšel. Velik uspeh je bil dosežen. Vsi otroci so po sredi ceste kozolce preobračali.

Ali dasi ravno priznamo izvanreden uspeh agitatorja na konju, vendar me nekaj silno skrbi. Strašna misel mi je stopila v glavo; kaj ko bi enkrat ta krotka žival kje na kakem agitacijskem popotovanju zagledala — klerikalnega zmaja. Sicer prihajajo od vseh stranij »londonska« poročila, da je ta zmaj že popolnoma strtl, ali tem poročilom živa duša ne vrjame. In ravno, kar je najbolj strašno, je to, da ta zmaj, enkrat že popolnoma potolčen, se kar naenkrat zopet prikaže in oživi. Kaj bi se zgodilo, ko bi se ta klerikalni zmaj postavil predi ceste — pred agitatorja na konju? Sicer daje agitator tale nauk: »Na najkrotkejši živali niste sigurni, in ne smete glave izgubiti, če postane žival kujava, ali celó, če se v beg spusti. V takih momentih se jahač najlojše ubije... Oh kaj, če bi se to zgodilo! Kaj bi tudi koristilo, če bi prišel kak redar?! Sam agitator pravi: »Rajši se dam pretepati, kakor da bi se v agita-

ciji za redarja skrila. In zmaj bi ne tepel samó, ampak bi storil še kaj več! To so strašne misli.

Ali vendar je vlita v te bolestne misli vsaj ena kaplja sladke tolažbe. Zasluge tega agitatorja se priznavajo po vesoljnem Slovenskem. Čujte! Nekje na Dolenjskem je bil zbran pozno zvečer klub, ki je imel pred krokarijo zabavno uro. Predsednik je bil resen, in pričakovati je bilo nekaj izvanrednega. In res ni spustil predsednik navadnega pozdrava na gospode člane, ampak dal je obširen pregled o zaslugah dolenjskega agitatorja. Nimamo namena, da bi cel govor priobčili, ali resolucij ne smemo pozabiti. Predložile so se te-le:

1. Gosp. agitator se naprosi, da se pod noben članek več ne podpiše. — Tu je nastal silen hrup. Splošno ogorčenje. Urnebesni klici: Zakaj pa ne?! Gospod predsednik odgovori mirno: Zakaj? Zato, ker se že iz prvega stavka spozna, kdo ga je spisal. Splošni dobro-klici.

2. Uredniški koš »Slov. Naroda«, ki je požrl neusmiljeno toliko lepih člankov, naj se brez pardona javno sežga.

3. Izdajo naj se razglednice s podobo »agitatorja na konju«. Založništvo se prepusti A. Gabrščeku v Gorici, da se pokrije deficit pri slov. knjižnici.

4. Zberejo naj se vsi članki, kar jih je raz-

Politični pregled.

V Ljubljani, 15. novembra.

Komisija za državni dolg se ni udala.

Vsled pritiska avstrijske in ogerske vlade se je, kakor smo že omenili, večina kontrolne komisije za državni dolg toliko udala, da se je včeraj sošla k zopetnemu posvetovanju o znani vladni zahtevi glede izročitve 59.1 milijona gold. v zlatu v svrhu uravnave valute. Naši in ogerski liberalci so se že veselili svoje zmage, toda zopet so pogoreli. — Seje se je udeležilo sedaj šest članov, trije desničarji in trije levičarji. Liberalci so sicer toliko pritiskali na predsednika dr. Fuchsa, da je sedaj izročil referat članu Czeditku, ki je seveda zagovarjal stališče levičarjev in predlagal, naj se pritrdi vladni zahtevi. Toda mož desničarjev ni mogel prepričati o tej potrebi. Glasovala sta oba desničarja proti in predsednik dr. Fuchs se je, kakor prvokrat, tudi sedaj odločil za odklonitev. Desnica je toraj z nova potrdila, da § 14 ne sme vladati, ako deluje državni zbor.

Sprememba § 14. Odsek, ki ga je izvolila poslanska zbornica, da pretresa vprašanje, kako naj se spremene določila sedanjega zasilnega paragrafa, se je včeraj sošel k prvemu posvetovanju, ki pa še ni dovedlo do nikakega uspeha. Tekom razprave je govorilo več poslancev, mej drugimi posebno posl. Daszynski in Kaiser, ki sta vložila vsak svoj predlog. Najdalje sega predlog socijalnih demokratov, ki žele, da se § 14 sploh ne proglasi kot dopustnim in da se z vsako naredbo izdano na podlagi tega paragrafa postopa v smislu člena 7. drž. osnovnega zakona iz l. 1867. Malo bolj prijenljiva je pa ostala levica, ki sicer dovoljuje vladni uporabo zasilnega paragrafa, toda v tem oziru se stavijo gotove in določne meje. Z zasilnimi naredbami se ne smejo spremeniti državni osnovni zakoni, ne sme se trajno obremeniti drž. zaklad, ne prodati kaka državna last, posebno pa se ne smejo uvesti nikaki novi davki. Vselej, ko se izda kaka naredba na podlagi § 14, mora vlada sklicati drž. zbor v štirih tednih, ako je bil preložen, oziroma v osmih tednih, ako je bila zbornica razpuščena. Ako se to ne zgodi, dotična naredba zgubi svojo veljavo. Desnica dosedaj še ni izrazila nikakega mnjenja, vendar se pa sme soditi, da se bo precej ujemala s tem načrtom. Na vsak način § 14 iz tega boja ne bo izšel tak, kakor je sedaj. Prihodnja seja tega odseka bo jutri zvečer.

Koalicijski načrt posl. Bilinskega.

Včeraj smo omenili, da je »Bohemia« objavila daljši dopis z Dunaja, v katerem se govori o Bilinskega načrtu za ustanovitev nove koalicije. V dopisu se najprej zatrjuje, da bodo gotovi voditelji desnice v malo dneh stopili v javnost s tem načrtom, ki govori o nemško-češki-poljski koaliciji. V parlamentarnih krogih, pravijo, se o tem še ničesar ne ve, znano pa je in javna tajnost, da se o tem govori v poljskem in raznih levičar-

tresenih po predalih »Slov. Naroda«, »Rodoljuba« in »Rudečega praporja«, ter naj se izdajo pod naslovom »Zbrani spisi« v rudečem usnju z rudečo obrezo.

5. Ustanovi naj se poseben zaklad za napravo spomenika.

Vse resolucije so bile sprejete brez premembe, samo pri zadnji je nekdo pristavil, da se ne da ničesar, ako ne bo »na konju«.

Te resolucije sem otel, gospod urednik, pozabljenosti. Svojega liberalnega kolego pa prosim, naj mi ne zamere, da vzamem njegovega patrona za zaščitnika.

Dolenjski Mefisto II.

† Dr. Janko Pajk.

(Literarno-zgodovinska črtica. — Napisal — t.)

(Konec.)

V javnosti odslej ni več nastopal. Pečal se je pa tem iskreneje z znanostjo, posebno z modroslovjem. Sad njegovega modroslovnega proučavanja so bile različne filozofske razprave, ki so se vže imenoval v tem listu. Večina teh razprav je pisanih v nemškem jeziku. Zanimarjal pa ni Pajk tudi slovenskega slovstva. Bil je izlati marljiv duševni sodelavec »Kresu«. Objavil je v njem več sestavkov, kakor: »Nekaj domačih besed« (Kres I. st. 358); »Doneski k

skih krogih. Da ima posl. Bilinski in z njim vred še marsikateri drugi Poljak res take misli o novi koaliciji, je dokaz izjava raznih poljskih listov, katerih smo omenjali že na tem mestu. Državna potreba ni samo proračun, volitev v delegacijo, marveč tudi to, da imajo vladno krmilo v rokah Poljaki, Čehi in Nemci, trije glavni narodi v Avstriji, tako je pisal pred malo dnevi jeden najuglednejih poljskih časnikov; ta pisava je pa ravno dokaz, da je mej Poljaki že davno dozorela misel o taki koaliciji. Konečno se pa tudi ne da tajiti, da so z njimi jednih mislij razni češki poslanci in marsikateri član nemške katoliške ljudske stranke.

Rusko časopisje o kralju Aleksandru. Pred nekaj dnevi je presenetila dunajska »N. Fr. Presse« ves omikani svet z zelo duhovitim intervivom mej njenim sotrudnikom in kraljem Aleksandrom. Ves svet je baje strmel izvajanjem kralja Srbije in bi bil skoro prepričan, da bolj srečne dežele ni pod solncem, nego je Aleksandrova oz. Milanova Srbija, ko bi ne vedel, kako sodi o tem srbski narod. S tem imenitnim pogovorom se pečajo sedaj tudi ruski listi, in »Rossija« piše o razmerah mej Aleksandrom in srbskim narodom mej drugim tole: »Samo po sebi je umljivo, da kralju Aleksandru nihče ne odreka pravice vladati in gospodariti v svoji deželi, kakor se mu zljubi, ravno tako pa tudi on nikomur ne more braniti, da izraža svojo sodbo o njegovem postopanju. Konečno, kar je glavno, nikomur ne moremo prepovedati, da ga ljubi, a tudi siliti ne, da stori to, vendar pa kralj nujno potrebuje ljubezni svojega ljudstva. Brez ljubezni je vladanje samo sila, pritisk in jarem, katerega se sicer prenaša a sovraži. Nič ni nadalje bolj naravno, nego ljubezen sina do očeta. Veliko se žrtvuje radi te ljubezni. Toda kralj ni samo navaden sin, on je pred vsem kralj in prva njegova skrb mu mora biti ljudstvo. Radi ljudstva mora prinesiti vse žrtve, celo družinske.

Otvoritev francoskega parlamenta. Včeraj se je zopet sošla k rednemu zasedanju francoske poslanske zbornica, ki jo je Waldeck-Rousseau ob svojem nastopu nagloma poslal na počitnice, ker se je bal nemirov povodom Dreyfusove pravde in ker je vedel, da z 11 glasovi večine nikamor ne pride. Upal je pri tem, da mu rešena Dreyfusova afera in pa razna »svobodomiselna« dejanja zadnjih dnij utrdijo zaupanje mej ljudskimi zastopniki. Takoj prvi dnevi novega zasedanja bodo pokazali, v koliko se je njegovo upanje uresničilo. Ne dá se sicer utajiti, da je njegov drug Millerand dobra vada pri raznih socijalističnih elementih, a s tem še ni vse pridobljeno. Volk sit pa ovca cela, ta nemogočnost se bo pokazala tudi pri francoski vladi, ki je prišla z dežja pod kap. Konečno si je pa še vojni mini-

ster Galliffet pridobil dokaj »zaslug« za zaupanje do kabineta, za katere mu bo načelnik prav malo hvaležen.

Angleška vojna cenzura. Omenili smo že, kako pristrižene dohajajo brzobjavke z bojišča, tako da javnost nikdar ni natančno poučena o dogodkih na južno-afriškem bojišču. O porazih Angleži načelno molče, vsak najmanjši uspeh pa proglasé za velikansko zmago. Čuditi se toraj ne moremo, da svet ne more verovati oficijelnim angleškim poročilom. Javnost je toraj vseskozi navezana na poročila zasebnih poročevalcev raznih angleških in drugih listov. Toda tudi tem se ne godi nič bolje. Stroga angleška cenzura tudi tem ne prizanese in večkrat dospó z bojišča poročila brez vsega jedra in povsem nejasna. Toda niti teh ne smejo priobčevati listi, kadar bi hoteli. Umevno je, da vlada radi tega mej angleškim prebivalstvom velika ogorčenost, ki je v takih razmerah še bolj prepričano, da se angleškim sinovom v Afriki godi vse preje nego dobro.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 15. novembra.

(»Rajši s Schwegelnom kakor z Mahničem«) je dejal častni starešina slovenskega učiteljstva, dr. Ivan Tavčar. Slovenski učitelji tudi v tem nasledujejo svojega mojstra. Rajši liberalni nemčurji, kakor slovenski katoličani. »Stokrat ljubše nam je, piše zadnji »Učiteljski Tovariš« (št. 32. str. 238.), da sedi v kranjskem deželnem šolskem svetu nemški liberallec Schaffer, kakor pa, če bi sedel v tej važni korporaciji, n. pr. č. g. A. Koblar, č. g. Andrej Kalan ali pak do drugi iz te stranke!« — Živijo Slovenci!

(Shod slovenskih časnikarjev) se bode vršil letos ob jednom z vseslovenskim delavskim shodom.

(»Tingelj tangelj«.) Pod tem nadpisom je prinesel »Slovenski Narod« kritiko Hribarjevih »popovčice: »Županova Minka«. Znana je naša sodba o najnovejši knjižici gospoda Antona. Če je mi nismo posebno hvalili, seveda nismo mogli pričakovati hvalne kritike od »Naroda«. Tako neumne kritike, kakor jo je sedaj prinesel »Narod«, pa vendar nismo pričakovali. Kritiki, bržčas učitelj, sodi, da ima Hribarjeva poezija najbrž »političen namen, očrniti najizobraženejše hčerke naroda v očeh prostega ljudstva — res, blag namen in imenitna morala!« dostavlja kritik. Uh, uh, ali bi se človek smijal toliki neumnosti »Narodovega« kritika, ali pa »Narodovi« inteligenci, ki z resnobnimi gubami na čelu prebira take kritike!

(Slovensko gledališče.) Veličastni Smetanov »Dalibor« je dosegel sinoči še sijajnejši vspeh, nego pri premieri. Gdč. Carneri je s svojim srebrnočistim sopranom morala očarati vsakogar; vzneseni tenor g. Desarija se je povspel do po-

polnosti. Prav odlični so bili v svojih nastopih tudi drugi solisti: gospod Nolli, gdč. Nošmi, zlasti pa g. Pestkovski s svojim gromovitim basom. G. Lebedi se pozna pri vsakem novjšem nastopu, da vedno bolj napreduje in da se s časom izobrazí v prav dobrega pevca. — Mej dejanjem so poklonili vrlemu g. Mateju Hubadu lovorovo liro s krasnimi trakovi. Občinstvo ga je hotelo z burnim ploskanjem priklicati na oder, a se ni hotel prikazati. Gospod Hubad tudi v resnici zasluži največjega priznanja, kajti le po njegovi zaslugi in prizadevanju se je naša opera zadnji čas tako visoko dvignila in spopolnila. — Gledališče je bilo razprodano. — Jutri se uprizori slavna Gogoljeva veseloigra »Revizor«.

(Slovensko gledališče.) Jutri, v četrtek dne 16. t. m. uprizori se na slovenskem odru po večletnem prestanku velezanimiva igra, iz ruščine prevedena, komedija v petih dejanjih, Gogoljev Revizor.

(Slovenci in skupščina stranke prava) Inozemci po zakonu, ki velja za to in ono stran polovice države, ne smejo prisostvovati skupščinam v toliko, da jih organizujejo ali jim predsedujejo. Za inozemce nas imajo, zato hrvatski časnikarji niso smeli sodelovati na skupščini slovenskih novinarjev v Krakovu in bratje Slovenci niso smeli, da prisostvujejo skupščini stranke prava v Brodu. Iz Krakova niso izgnale oblasti hrvatskih novinarjev, ki sicer res niso sodelovali na skupščini, pač pa pri vseh ostalih delih programa, — v Brodu pa je redarstvena oblast imela nalog, da ne pripusti nobenega iz Avstrije, ker se je hotelo s tem zaprečiti sodelovanje Slovencev na skupščini. To se je zgodilo radi lanských izjav slovenskih odposlancev na hrvatski skupščini, izjav, ki so se jasno glasile, da Slovenci stoje na temelju hrvatskega prava in da teže za jedinstvom s Hrvatsko. Vsled interpelacij v ogerskem državnem zboru sledila je znana prepoved v Krakovu in sledila je prepoved v Brodu. Tako se je zgodilo, da na skupščini stranke prava v Brodu ni bilo Slovencev, dasi so se najodličnejši patrijotje bili prijavili. Fizično jim je bilo sodelovanje zabranjeno, a sodelovali so z duhom, z zabrano skupščina prav nič ni izgubila svojega značaja. Zabrana ni oglušila čustev slovenskih bratov, ni uničila načela hrvatskega državnega prava, ni prekinula naše medsebojne sloge, ni pretrgala vezi krvi, prošlosti, ki nas spajajo. Kaj morejo policijske zabrane proti teženju jednega naroda, ki temelje na pravu in pravici? Misel ni fizična. Te medsebojne naše misli niso mogli ustaviti odloki, da se na skupščino nihče ne pripusti iz Cislajtanijske, niso je mogle ustaviti pažnje orožnikov na bosenski meji: Preko petdeset brzobjav so Slovenci poslali na skupščino stranke hrvatskega prava ter so s tem sredstvom na

filozofične terminologiji« (Kres I. st. 43 in nasl.); »Svobodne misli o naši izobrazbi« (Kres I. st. 510). V »Kresu« (II. st. 379 in nasl.) je ugledala beli dan tudi njegova senzacionalna kritika Gregorčičevih poezij, katera je rodila odločen upor. Dočim so se preje nekateri spodtikali nad vsebino te ali one Gregorčičeve pesmi, obregnil se je Pajk popolnoma po krivici tudi ob tehniko pesnikovo in mu tu očital nedostatke, ko mora vendar vsak nepristranski in razsodni kritik priznati, da so Gregorčičevi pesmotvori baš, kar se dostaje oblike in tehnike, vzgledni in klasični. Kakor Pajk vže preje ni imel sreče s svojimi nazori o pesništvu, prav isto se mu je pripetilo pri oceni Gregorčiča in provzročilo, da je moral tedaj slišati nekatero trpko.

Razven »Kres« zakladal je Pajk s svojimi razpravami tudi »Matico Slovensko«. V Letopisu za l. 1881 čitamo izpod njegovega peresa sestavek: »Lesingova in Šekspirjeva sodba o Židih«. V tem sestavku je hotel dokazati na podlagi Šekspirjevega »Beneškega trgovca« in Lesingovega »Modrega Nathana«, da imenovana avtorja zagovarjata Žide. Dočim je to resnica, kar se tiče Lessinga, vendar ne moremo trditi, da je skušal Šekspir zagovarjati v »Beneškem trgovcu« s svojim Šejlokom Židove, temveč baš nasprotno je pravo; Šejloka nam riše avtor tako, da se nam mora pristuditi on sam in z njim ves rod njegov

(Glej Kres II. st. 432) »Letopis Matice Slovenske za l. 1881«. (ocena) Dr. Gr. Krek. — V predlanskem Maticnem Letopisu pa je izdal svojo študijo »O jedru tragedije in drame sploh« (str. 113—146). Tudi tej razpravi so ugovarjali kritiki v mnogih točkah.

Omenimo naj še njegovega iskreno in navdušeno pisanega življenjepisa o Davorinu Trstenjaku, ki je izšel v »Ljubljanskem Zvonu«.

Navedene razprave nam pričajo, kako mnogostransko delaven je bil pokojnik in s kako marljivostjo in trudaljubivostjo je posvečeval svoje moči slovstvenemu delovanju. Priobčeval nam je stare rokopise, soznanjal Slovence s srbskim pesništvom, razjasnjeval narodno-gospodarska vprašanja in se s posebno vstrajnostjo zadnja leta ugloobil v modroslovje. Svoje filozofične eseje je pisal sicer v nemškem jeziku, a vlani priobčil je v Letopisu, kakor omenjeno, tudi slovensko modroslovno razpravo in podobnih del bi nam bil v materinščini podal brez dvojbe še več, da mu ni prežgodaj iztrgala smrt peresa iz rok. In dasi je imel na slovenskem literarnem polju z drugimi našimi književniki nekatero prasko; dasi se niso vselej z njegovimi nazori strinjali vsi Slovenci, temveč se mu odločno uprli, vendar nam ne gre podcenjevati njegovega književnega truda. Čeprav so njegovi spisi bolj kompilatoričnega značaja kakor pronikli iz njegove samostvarne duševne

sile, vendar ga moramo prištevati mej zaslužne naše književnike in mu odločiti častno mesto v naši literarni zgodovini, mesto, ki mu ide kot možu, ki se je vse dni svojega življenja trudil za prospeh našega slovstva in vselej najboljše želel, če tudi ne vselej dosegel svojih namer.

Naj rečemo še dvoje besed o Pajku kot človeku. Odlikoval se je po mirnem, ljubeznivem temperamentu. Radi tega je bil jedna najbolj priljubljenih osebnostij v klubu dunajskih starejših Slovencev, naši akademiki pa so imeli v njem zvestega prijatelja in vnetega podpornika. Poučujoč na jednom najodličnejših gimnazijev dunajskih, imel je večkrat oddati kako dobro instrukcijo in to je vselej naklonil svojim rojakom. V tem obziru si je pokojnik postavil lep spomenik hvaležnosti mej mlajšo slovensko inteligencijo.

Tisto vroče rodoljubje, ki nam odseva iz vsega njegovega dejanja in nehanja od mladosti pa do sivih let, tisto rodoljubje gnalo ga je, ko je bil upokojen radi bolehnosti, na jug mej Slovence. V beli Ljubljani, v središču slovenske zemlje je hotel preživeti večer svojega življenja. A usojeno je bilo drugače! Prišel je v Ljubljano le umret. Sedaj počiva gori pri sv. Krištofu poleg drugih plemenitih naših mož, s katerimi je ramo ob ramo deloval za našo prosveto. Bodi mu lahka gruda domača, v povestnici naše literature pa hvaležen spomin.

skupščini sodelovali. Iz vseh krajev Slovenije so došle te brzojavke. Brzojavilo je tudi deset slovenskih poslancev. Ni li to vseh. Ne dokazuje li to, da slovenski narod vsprejemlje načelo hrvatskega državnega prava, da v ime tega načela hoče državno jedinstvo in državno svobodo. Naj se izdajajo zabrane, naj se preprečujejo izjave, naj se zaplenijo novine. Nič ne more preprečiti triumfalnega toka hrvatske misli. Odziv Slovencev skupščini stranke prava je zmaga hrvatskega državnega prava. Ko bi skupščina, ki se je toli slajno izvršila, ne bila dobila drugega odziva, bili bi s tem zadovoljni in ponosni. Kljub vsem težkočam in zaprekam idemo proti srečni bodočnosti. Odziv slovenskih bratov hrabri nas in skoli. — Tako zaključuje »Hrvatska Domovina« v uvodnem članku priobčenje slovenskih brzojavk skupščini stranke prave. Posneli smo nekaj misli iz krasnega članka, da pokažemo narodu, da ima v težkih svojih bojih zveste prijatelje mej Hrvati, ob katerih strani je jedina njegova bodočnost.

(Utrinjane zvezd.) Tudi danes po noči je čulo mnogo ljudi ter pričakovalo prorokovanega utrivanja zvezd. Večja družba planincev je bila na Šmarni gori. Obetano repaticio so zaman pričakovali. Noč je bila jasna, svetla in mrzla. Megla je oblegala vso ravan in segala do sedla Šmarne gore. Od 1. do 3. ure so opazili 30—40 meteorov. Samo dva sta imela večji obseg. Najlepsi se je zasvetil ob 1/2. uri zjutraj ter je pri svojem padu precej razsvetlil nebo. Smer mu je bila od vzhoda do zahoda. Krasen je bil zjutraj solčni vshod nad meglenim morjem. Po mestu se govorilo, da je v župniji Breznici pal večji meteor tik pred nekega kmeta, ki je vsled strahu obolet. Mnogo ljudi je bilo po noči tudi na ljubljanskem gradu in Rožniku, ki pa radi megle na nebu niso ničesar opazili, celo pot domu so nekateri le težko našli. Številnejše utrivanje zvezd se prorokuje za noč od danes do jutri. »Ta hujša« bode baje ob 5. uri zjutraj.

(Krščansko-socijalni kurz) bode priredila »Slovenska krščansko-socijalna zveza« svojim ljubljanskim članom. Kdor bi se ga želel udeležiti, naj se naznani pri javnih predavanjih društvenemu tajniku. Kurz bode vodil č. gospod Luka Smolnikar.

(Večer slov. krščansko-socijalnih delavk.) Prejeli smo vabilo k zabavnemu večeru, katerega priredi katoliško društvo za delavke v nedeljo, dne 19. t. m. v dvorani »Kat. Doma«, Turjaški trg št. 1. Vspored: 1. Nagovor predsednika. 2. Fr. Ferjančič: »Naš prapor«, koračnica, poje društven zbor. 3. H. Volarič: »Moja domovina«, poje društven zbor. 4. Fr. Ferjančič: »Tretji venček narodnih pesni«, poje društven zbor. 5. W. Pailler: »Dve materi«. Igrokaz s petjem v štirih dejanjih. Začetek ob 6. uri zvečer. Vstopnina: sedeži I. vrste po 50 kr., II. vrste po 40 kr., III. vrste po 30 kr., stojišča po 20 kr. Vstop je dovoljen le povabljenim in udom. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

(Zaupnice grofu Alfr. Coronini-ju) so sklenile dalje goriške občine Medana, Ročinj, Podgora, Pliskovica, Vrtovin, Velikidol, Avče, Gabrje, Rihemberg, Solkan in Tomaj z željo, da blagovoli težko nalogo poslanstva zopet prevzeti in zopet zastopati goriške Slovence.

(Zadružno gibanje.) Prihodnjo nedeljo otvori »Kmetijska zadruga v Dobrunjah« svoj prijazni novi dom s primerno slavnostjo, katere se udeležé tudi ljubljanski krščanski socijalci.

(»Stvaren odgovor« zagorskim »narodnjakom«.) [Konec.] Kmetijska podružnica. »Rodoljub« št. 20 se laže, da je kapelan pri odborovi seji kmetijske podružnice Zagorje Izlake predlagal ne zaupnico glavnemu odboru. Deset odbornikov je pričal, da je odbornik K., podpiran od treh tovarišev, predlagal zaupnico glavnemu odboru, kapelan pa se je temu odločno uprl z ozirom na avtokratično postopanje tega odbora pri občenem zboru in je tudi prodril, ker zaupnica se ni sklenila in odposlala. Nezaupnice pa ni predlagal ravno z ozirom na tajnika Pirca, s katerim sta vlani zopet oživila kmetijsko podružnico in se o svojem času borila za pravice gorenjskih kmetov-planincev, ki imajo kaplana še vedno v spominu kot prijatelja ljudstva, kateri je brezoziren in neustrašen v boju zoper zapeljivce in izkoriščevalce naroda. Odbornik, ki je to raznesel, je lažnik in ž njim do-

pisun in obrekljivi »Rodoljub«. — Dober svet v pogin klerikalnega zmaja. Kaj se posvetujete, kaj tratite črnilo in belite in ubijate svoje glavice, katerih produktu se smeji že ves slovenski svet, kako bi namreč uničili to klerikalno pošast? Celo škofa kličete milo na pomoč v svoji duševni onemoglosti. »Slovenski Narod« št. 238 »vpraša g. knezoškofa, li soglaša isti s postopanjem tukajšnjega kapelana, ... če se ne strinja ... je voljan kaj storiti ... prosimo pojasnila, da vemo uravnati svoje nadaljne postopanje. Ljudstvo je že sedaj hudo razburjeno. In čujejo se že govorice ... — Kako smešno! Kako neumno! Po eni strani presvetlega blate in grde. Tudi naši dopisuni so se skazali mojstre v tem, vsaj so verni učenci »Sl. N.« ker od drugodi tako nimajo nobenega znanja, nobene olike. To kažejo posebno njihovi dopisi, ki so le ponavljanje in prežvekovanje »Narodovih« fraz in psokv. Če le kaplana sovražite — današnji dopis kaže, da sami ne veste, zakaj; pač zato, ker je to v modo prišlo — in škofa spoštujete in se celo v svoji onemoglosti nanj sklicujete, zakaj ga niste o birmi spoštovali in potem lepo k njemu prišli, kot delajo olikani možje, kot kakoršne se tudi vi tako s ponosom bijete na prsa, in se niste pritožili zoper kapelana? Kajne zato, ker se niste imeli zaradi česa! In če imate sedaj novih podatkov zoper njega, da ne opravlja svoje službe itd., le na dan ž njimi, saj veste, kje je ordinarijat. Tudi »pikantne in delikatne dogodbe iz privatnega življenja tega gospoda« naznanite, toda prosimo s podpisi, da se bo mogel braniti in iskati zadoščanja pri sodišču vsled obrekovanja. Saj ste pridobili dobro in v tej stroki skušeno zaveznico, ki se je ob prvi disciplinarni preiskavi prav dobro odlikovala. Le jedno vprašanje mimogrede, zakaj ta ustanoviteljica Sokola ni bila kumica pri blagoslovljenju Sokolske zastave, ampak gospa Medvedova? Dalje vam svetujemo, predno se drznete postaviti za sodnika v privatnih in vestnih zadevah vašega nasprotnika, pomedite popred gnoj izpred svojega praga, ostanite pri svojih pikantnih privatnih dogodbicah, katerih šteje zagorska kronika na izobilje. Če se pa jezite samo zato, ker smo nasprotniki liberalizma in soc. demokracije, čez katero ste o svojem času tudi vi pošteno udrihali, je pač bedasto. Pravi liberalci bo vsakemu pustil svoje prepričanje in se tudi ne jezil, ako zgubi kakega pristaša. Sicer pa, če je »ljudstvo« še sedaj hudo razburjeno zoper njega, pri več hišah niti poberščine ni dobilo, (Sl. N. 238) je to vendar dobro za vašo stranko. Vse ljudstvo se je bo oprijelo, še celo »onih par bo zgubilo zaupanje do kapelana, ki so še na njegovi strani«. (Rodolj. 20). Kaj se pa potem jezite in stokate? Potem mora vendar že biti konec klerikalnega zmaja! Da pa se vam bo ta želja poprej spolnila, svetujemo vam že predobro znano sredstvo, katero se vam je že parkrat izvrstno obneslo, posebno pri g. načelniku Sterletu, začnite pobirati zoper kapelana — podpis. Ker je vse razburjeno zoper njega in vse, vse že v vašem taboru (dokaz izlet na Sv. Goro, na katerega ste vabili, naj se ga vse udeleži »silnim številom«, pa je bilo več godcev kot Sokolov [8]), se bo rado podpisalo vse »silnim številom«, in kapelan vam potem obljubi, da bo kar čez noč zginil. Da ste mi zdravi, ljubi moji prijatelji!

(Starinske najdbe v Kranju.) Gospod veletržec Tomo Pavšler v Kranju je zopet prekopal več grobov pod mestom v Lajhu. Našel je v njih mnogo zaponk, železnih sulic in nožev, koral in denar. Kopanje se nadaljuje.

(Iz Rateč pri Škofji Loki.) Nedavno se je neki dopisnik v »Slov. Narodu« zadrl ob naše bralno društvo, češ da so orožniki v sobi »klerikalnega« bralnega društva prijeli nekega zločinca. Zaradi tega napadati bralno društvo, je največja neumnost; lahko bi bil dotični zločinec takrat tudi v cerkvi ali pa v šoli, zaradi tega pa vendar ne gre grditi cerkev ali šolo, ker je nes pametno zadržati se zato v bralno društvo, ker dotični človek ni bil ud bralnega društva, in če bi tudi bil, to društvo nič ne zadene, kakor šole ne, ako je v nji kaj malopridnih otrok. Sploh pa naj se dopisnik, ki ne ve, ali je v Loki ali v Ratečah doma, ali pa tega ne upa povedati, petelinu kolikor hoče, toliko naj ve, da bo preje tekla Sora proti Polja-

nam, kot pa bi Rateče postale liberalne. Ako dopisniku to ne zadostuje, imamo tudi druge stvari še pripravljene, katere lahko naznamo, ako je njemu to všeč.

(Imenovan je) okrožni zdravnik v Mozirju dr. Ant. Kaisersberger okrajnim zdravnikom v Krškem.

(Misijon) bo v Preski od 25. nov. do 3. decembra.

(Novo gospodarsko podjetje na Goriškem.) »L' Osservatore Triestino« naznanja, da se je vpisala v zadr. register »Centralna posojilnica v Gorici, registrovana zadruga z omejeno zavezo« s sedežem v Gorici. Zadruga ima namen 1. podpirati in osredotočiti organizacijo kmetkega stanu na Goriško-Gradičanskem; 2. dajati svojim udom posojila in obrestovati hranilne vloge. Načelstvo obstoji iz gospodov: Alfréd grof Coronini, dr. Fr. Kos, Miroslav Premrov, Ivan Rojec, Ivan Dermastija, Anton Klančič.

(Požar na Proseku) je bil v predvčerajšnji noči. Proseškemu capovillu Filipu Ferfolju je ogenj naredil škode 2000 gld.

(Goriško »črno temo«) so sedaj dobili. Ta svetovna znamenitost je bila skrita v — Gabrščekovi tiskarni v podobi »kalamona«, katerega je Gabršček tiskal, da za denarce širi ž njim »črno temo« po Goriškem. Živela taka kalamonova — svobodomiselna naprednost.

(Pouk v ruščini) bodo pričeli tudi tržaski Slovenci.

(Kuga v Trstu?) Profesor dr. Weichselbaum, ki se je včeraj vrnil iz Trsta na Dunaj, je izjavil, da je vsaka nevarnost pred kugo v Trstu odstranjena, ako bodo vestno izpolnjevali njegove odredbe.

(Rodovitna trta.) V vinogradih g. Meštrovica v Benkovcu v Dalmaciji je bilo letos na neki trti 298 grozdov. 50 grozdov je bilo dolgih nad pol metra.

(Surovi nemški biciklisti) so včeraj provocirali v bližini Gradca krvav pretep. Neki izvošček se jim ni prav ognil. Vsled tega so kolesarji poskakali raz svojih bicikljev in pričeli streljati na ljudi, ki so sedeli v vozu. Polir Pichler je bil od njihovih krogelj zadet do smrti, polirju Nikiserju je šla jedna kroglja skozi trebuh, nevarno sta ranjena izvošček Krepic in polir Zilsch. Kolesarji so po tem groznem dejanju zbežali.

(Nesreča v kamnolomu) V Podgradu v Istri so delavci lomili kamenje. Kladvo je spodrsnilo nekemu delavcu s tako silo v trebuh, da mu je prebilo želodec in je skoro umrl.

(Okrađen trgovski pomočnik.) Trgovskemu pomočniku pri Petričiču ukral je včeraj neki berač, ki je po hiši beračil, zimsko suknjo vredno 30 gld.

(Nesreča v livarni.) V prvi slovenski livarni g. Žabkarja na Dunajski cesti je padel z visoke lestve pleskar Rudolf Hönig ter se nevarno poškodoval.

(Tat — ušel.) Tatu, ki je pri Kendi z dvorišča ukral večji zaboj, je mestni detektiv zasačil v Tacnu, ko je ravno blago prodajal. Tat je zloglasni Ljubljčan Janez Pavlič. Ko je Pavlič opazil detektiva v primerni bližini, pustil je na mestu svoj havelok in cekar z raznimi ukradenimi stvarmi ter jo — popihal. Letel je tako po zajčje, da ga detektiv ni mogel dohiteti.

(Opozarjamo) na inserat tovarne testenin »Žnideršič in Valenčič«, ki je prva te vrste med Slovenci.

* * *

(O prepornih 59.1 milijonov goldinarjev v zlatu) se poroča, da so shranjeni na Dunaju v kleti blagajne za državni dolg na Singerjevi cesti. Ta denar je le na polovico kovan, velika kepa zlata je pa še neskovana. Milijoni počivajo v železnih blagajnah, zaprtih s tremi ključi. Jeden ključ hrani ravnatelj osrednje državne blagajne, drugega vodja finančnega ministerstva, tretjega pa predsednik komisije za državni dolg.

(Velika tatvina.) V Premyslu so tatovi včeraj zjutraj iz železniške blagajne ukradli 10.000 gld.

(Koristen zavod — za pijance.) Niževavstrijski deželni odbor je ustanovil poseben zdravilni zavod za one, ki imajo v sedanjem času zelo razširjeno bolezen nezmernega uživanja pijače.

(Nečloveški starši.) Včeraj se je pričela pred dunajskim porotnim sodiščem obravnava proti hlapcu Jos. Hummelu in njegovi ženi Julijani, ker sta svojo petletno hčer Ano z lakoto in pobijanjem tako dolgo mučila, da jo je rešila smrt ne-

znosnega trpljenja. Grozne so stvari, ki se navajajo v obtožnici. Vsakdanja hrana ji je bila čašica kave in košček kruha. Večkrat sta jo pa k postelji privezala in položila pred njo kruh, da ga je smela — gledati. Drugikrat jej je vtaknila barbarska mati obe roki v vrelo vodo, po glavi jo pa bila z železnim drogom. Takih in enakih dejanj se navaja v obtožnici celo vrsto. Porotno sodišče ju je danes obsodilo na smrt.

Telefonska in orzojavna poročila

Dunaj, 15. novembra. „Wien. Zeitg.“ objavlja naredbo pravosodnega ministerstva, s katero se premešča okrajno sodišče iz Zatičine v Višnjogoro.

Dunaj, 15. novembra. V sinočnji seji kontrolne komisije za državni dolg se je po poročilu člana Czédika glasovalo o znani zahtevi glede 118,218.240 kron. Pri glasovanju se je pokazalo, da so trije člani glasovali za vladno zahtvo, trije člani, mej temi predsednik dr. Fuchs, pa proti. S tem je vladna zahteva odklonjena.

Dunaj, 15. novembra. Sklep komisije za državni dolg je spravil v veliko zadrego vlado, ki ima sedaj samo 30 mil. na razpolago, katere pa treba ob novem letu izplačati banki. Vravnavo valute se s tem zavleče. Češki listi pišejo, da mora Clary vsled tega odstopiti, vladni pa pravijo, da ima vlada sredstva, ki ji omogočijo vreden izhod iz te po desnici j navlašče nastavljene zagate.

Dunaj, 15. novembra. Ministerski predsednik grof Clary je odpotoval danes zjutraj ob 7. uri v Budimpešto, kjer se ob 2. uri popoldne vrši skupni ministerski svet.

Dunaj, 15. novembra. Danes so imeli skupni ministri pod predsedstvom cesarjevim v Budimpešti daljše posvetovanje glede kvote in glede sklepa komisije za državni dolg.

Dunaj, 15. novembra. Avstrijska kvotna deputacija je sklenila v današnji seji, da se polnoštevilno udeleži nadaljnjih obravnav v Budimpešti.

Dunaj, 15. novembra. Resen razpor je nastal mej Rusijo in Japanom. Sluti se, da ga neti Anglija, ki bi rada pozornost Rusije odvrnila od Afrike.

Gradeo, 15. novembra. Včeraj po noči so hoteli tatovi ulomiti v prodajalnico trgovca Plattla v Wetzelsdorfu. Neki pekovski pomočniki so jih zasledili. Tatovi so na pomočnike streljali; jednega so usmrtili, dva nevarno ranili.

Pariz, 15. novembra. Včerašnja seja poslanske zbornice je bila zelo živahna. Desničarji so vložili nebroj interpelacij o politiki sedanje vlade. Želji ministerskega predsednika, naj se vse interpelacije zjedinijo v jedno in se takoj prične razprava, se je ugodilo. Govorniki so trdo prijemali kabinetnega načelnika radi ministra Milleranda, Dreyfussove afere in sedanje zarotniške afere. Odgovarjala sta jim Waldeck-Rousseau in Galliffet. Prihodnja seja je jutri.

Pariz, 15. novembra. Senat je po svoji včerašnji otvoritveni seji prekinil zasedanje za nedoločen čas in bo od danes nadalje fungiral kot državno sodišče.

Rim, 15. novembra. V svojem prestolnem govoru je včeraj kralj Umberto naznanil več vladnih predlog, s katerimi se bodo razbremenili davkoplačevalci, ter izjavil, da sme Italija zaupno zreti v bodočnost. Razmere do

vseh velesil so kar najboljše in v zunanji politiki ne preti Italiji nikaka nevarnost.

Vojska v Južni Afriki.

Prvi del druge angleške armade je v ponedeljek došel v Kapstadt in sicer je došlo skupno 674 častnikov in 13.362 mož. Moštvo prvih dveh ladij je general Buller takoj odposlal v Durban, da gre na pomoč do skrajnosti onemoglemu generalu White. Tega sporočila se Angleži v domovini grozno veselo, ker pričakujejo, da se je pričela s prihodom nove moči za Angleže lepša doba. Vojna uprava v Londonu upa, da bo s to armado, kolikor je je sedaj pozvane pod orožje, lahko shajala in da bodo Angleži v najkrajšem času gospodarji do sedaj izgubljenih postojank. Vsi ti računi se pa delajo na podlagi zadnjih poročil z bojišča, katera so pa vsa stara nad štirinajst dni in v katerih se zagotavlja, da so mesta Mafeking, Kimberley, Ladysmith in druga še v angleški oblasti.

Kakor smo že omenili, tem poročilom najbrže niti Angleži sami ne verujejo. Toda vzmimo, da se Buri res še niso mogli polastiti omenjenih postojank; vključ temu je več nego gotovo, da imajo Buri še vedno na razpolago toliko močij, da bodo brezdvomno lahko kos novo došli pomoči, ker je vendar dognano, da spravita obe deželi lahko na bojišče do 60.000 mož brez tujih oddelkov in z angleško nadvlado nezadovoljnih sosedov. Na bojišči v Natalu ter ob zahodnji meji pa doslej Buri niso poslali nad 30.000 mož; tudi ako vštujemo posamezne oddelke ob južno-oranjski meji.

Konečno pa Angleži sami priznavajo, da se pojavlja upor v Kaplandu, in javna tajnost je, da so Bečuanici in Basuti na strani burskih bojevnikov.

Z bojišča tudi danes ni nikakih novih poročil. Angleški listi objavljajo samo poročilo nekega angleškega vojnega kapelana, katerega so Buri vjeli z armado vred pri Nicholsons-Recku 30. m. m. ter ga sedaj izpustili. Došel je v zaliv Delagoa in tam pripoveduje sedaj, da so Buri zasačili angleško posadko 1000 mož samo vsled nepredvidnosti mladega častnika, ki je razobesil belo zastavo, misleč, da so razun njegovih 100 mož padli že vsi vojaki.

Kapstadt, 15. novembra. Do včerašnjega dne je došlo na bojišče 674 častnikov in 13.362 mož.

London, 15. novembra. Reuterjev urad poroča iz Kimberleya 6. t. m.: Bombardovanje na Kimberley se nadaljuje brez večje škode.

Cena žitu na dunajski borzi

dné 14. novembra 1899.

Za 100 kilogramov.

Pšenica za jesen	gl. — do gl. —
» » pomlad	8 23 » » 8 25
Rž za jesen	» — » —
» » pomlad	6 85 » » 6 87
Turšica za november	» — » —
» » maj-junij	5 23 » » 5 24
Oves za jesen	» — » —
» » pomlad	5 44 » » 5 45

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m., srednji zračni tlak 736.0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24 urah v mm.
14	9. zvečer	745.0	18	sl. svzh.	megla	0.0
15	7. zjutraj 2. popol.	745.3 742.7	12 2.3	sl. jzan. brezv.	megla »	

Srednja včerašnja temperatura 23. normale: 3.9°.

DOM IN SVET

Vsebina 22. zvezka 1899:

Francisek Strukelj-Jaroslav. (Spisal dr. Fr. L.) Jesenski dihi. (Speval Silvin Sardenko.) I., II., III., IV. Kvišku. (Spisal Fr. Finžgar.) [Dalje.] Mrtvaški Zvon. (Zložil Anton Medved.) Roža in trn. (Slika iz naroda. — Spisal Fr. Vrhovski.) [Dalje.] Dekadentski biseri. 7. (Zložil M. O.) Celje in okolica. (Proste črtice. — Sestavil Andrej Fékonja.) [Dalje.] Socijalni pomenki. (Piše dr. Ivan Ev. Krek.) [Dalje.] Književnost. — Črtice iz maloruske književnosti. (Piše Podravski.) [Dalje.] — Na platnicah. Pogovori. [Dalje.] — Slike. Fr. Strukelj-Jaroslav. — Madona. (V akademiji v Benetkah. — Slikal Johannes Bellini.) — Ljubno (na Spodnjem Štajerskem.) (Fot. M. Helff.) — Barski zaliv. (Fot. Al. Beer.) — Postanek. (Risal Ant. Koželj.)

Zahvala.

910 1—1

Povodom smrti dragega strijca, odnosno starega strijca, gospoda

Matija Bilfan-a

mi je dolžnost zahvaliti v svojem in v ime svojih sorodnikov najiskreneje vse, ki so nam za časa boleznin in smrti izkazali svoje sočutje, potem vse darovatelje mnogih krasnih vencev in vse one, ki so spremili dragega pokojnika k večnemu počitku.

Primskovo pri Kranju, dné 13. nov. 1899.

Marija Boštar.

Kmetijsko društvo v ljubljanski okolici sprejmeta kot pod ugodnimi pogoji

izvežbano prodajalko

v službo.

911 3—1

Več pové upravništvo »Slovenca«.

Izborna kamenje

» s Krasa «

za cerkve, stavbe in za vse druge stroke ima na razpolago

909 12—1

klesarski obrt

Tavčar Luka in sin v Dutovljah (Sežana).

Vse naročbe in dela po načrtih se točno in cenó izvrše.

Varstvena znamka: **Sidro.**

LINIMENT. CAPSICI COMP.

iz lekarne Richter jeve v Pragi,
pripoznano izvrstno bolečine olajšujoče mazilo je dobiti steklenica po 40 kr., 70 kr., in 1 gld. v vseh lekarnah.
Zahteva naj se le 509 15—2

sploh priljubljeno domače zdravilo

vedno le v izvornih steklenicah z našo varstveno znamko „sidro“ iz Richterjeve lekarne ter sprejme iz previdnosti le v steklenicah s to varstveno znamko kot prístni izdelek.

Richterjeva lekarna pri zlatem levu v Pragi, Elisabethstrasse 5

St. 10990.

893 3—3

Razglas.

Od **Jakoba pl. Schellenburg-a** ustanove je izpraznjeno **jedno mesto** v tačasnem znesku **114 gld. 44 kr.**, čegar podelitev pristoji deželnemu odboru kranjskemu.

Pravico do te ustanove imajo kranjske gospodičine plemenitega rodu, ki so lepega vedenja in, če teh primanjkuje, tudi druge poštene deklice s Kranjskega, ki so lepega vedenja.

Prosilke naj svoje prošnje

do 25. novembra 1899

pri deželnem odboru kranjskem vložé. Izkažejo naj se v njih z lastnostmi, ki so potrebne za to ustanovo, osobito pa s krstnim listom.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dné 6. novembra 1899.

Prva kranjska tovarna testenin Žnideršič & Valenčič v Ilirski Bistrici

priporoča velespoštovanemu občinstvu svoje **izborne** 894 24-2

testenine,

kot **makarone, fideline, vrvice** in **različne vloge za na juho.**

Prvi sijajni uspeh najinih izdelkov je ta, da se ni v našem okraju v treh letih toliko testenin zavžilo, kot najinih v teku enega meseca, kar jih izdelujemo.

Spoštovana gospodinja, sezite po tej jedi, katero pri nas s slastjo še oni zavživajo, ki do sedaj o testeninah še slišati niso hoteli.

Najine testenine dobé se v vseh boljših prodajalnicah jestvin; povsem zanesljivo najine pa so le one, ki se prodajajo v zavojih po pol kilograma z najino firmo.

Trgovcem pošiljamo cenike zastoj in franko.

!! Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje !!

Stanje hranilnih vlog 30. septembra 1899: **čez 2 milijona gld.**

Denarni promet v devetih mesecih: **čez 6¹/₂ milijona gld.**

Ljudska posojilnica

Preje: Gradišče štev. 1. — Sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstr.

Sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 gld. čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. septembra 1899:
2.112.219 gld. 99 kr.

Promet v 9 mesecih od 1. jan. do 30. sept. 1899:
6.757.658 gld. 53 kr.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.
— Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 10. oktobra 1899.

853 9

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Štška, knezoškofijski kancelar,
podpredsednik.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v St. Vidu nad Ljubljano.

Frančišek Btrk,
stolni vikar v Ljubljani.

Dr. Janko Brejo,
odvet. koncip. v Ljubljani.

Odborniki:
Dr. Andrej Karlin,
gimn. profesor v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matiija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške
blagajne v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvetn. koncip. v Ljubljani.

Gregor Štbar,
župnik na Rudniku.

Dr. Aleš Ušentčnik,
stolni vikar v Ljubljani.

ANT. PRESKER

krojač v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 6
se priporoča preč. duhovščini
v izdelovanje vsakovrstne
duhovniške obleke
iz trpežnega in solidnega
blaga po nizkih cenah.
Opozarja na veliko svojo zalogo
izgotovljene obleke
posebno na haveloke v naj-
večji izbiri po najnižjih cenah.
227 67

Oglje za kadilnico

izdeluje

V. A. Winding

v Bistrici ob Dravi, Koroško.

Znano dobra postrežba in naj-
boljše blago.

PRAKTIŠCH und GUT Na stotine spričal je na razpolago. Eno naj sledi:

Vaše blagorodje!

Oglje za kadilnico, od Vas poslano, smo porabili.
Krasna in primerna iznajdba!

Prosim, pošljite zopet zabojček s tristo kosi tega oglja,
ali po povzetju ali kakor je sicer navada na naslov:

Prečast. malteškega reda konvent v Pragi, III., Kopeljne
ulice 4. Češko.

106 26—9 S posebnim spoštovanjem ves udani

Fra. Fr. Em. Ybl,
t. č. podprijor.

V Pragi, 9. maja 1895.

Plača se lahko tudi šele tedaj, ko se spozna dobrota blaga.

Oženjenega, treznega

kravarja

z dorašlim sinom, oziroma bratom, katera
znata dobro mlesti, ter se na mlekarstvo, kakor
tudi na govejo živino dobro razumeta, sprejme v
stalno službo mlekarstvo v Lavrici.

Mesečna plača znaša ob pripravnem prostem
stanovanju in svoji hrani 40 gld. Žena, oziroma
dorasla hči ima za molžo in pomivanje mlečne
posode posebno plačo.

Prosilci za to službo obrnejo naj se osebno
ali pismeno na lastnika mlekarne gosp. **Karol
Lenče-ta** v Lavrici pri Ljubljani najkasneje
do konca t. m.

Istotam sprejme se takoj tudi

spreten kovač,

kateremu se izroči kovačnica.

890 6—8

Telefon štev. 135.

Kupuje in prodaja vse zdalej zaznamovane
efekte in druge vrednostne listine
po dnevnem kurzu.

Pri dež. kot trg. sodišču protokolirana

BANKA Maks Veršec
v LJUBLJANI.

Poštni čekovni promet štev. 847/533.

Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5, 10 goldinarjev.
Sprejema hranilne vloge v tek. računu (Giro-konto),
obresti od dne do dne po 4¹/₂ %.
Poštno-hranilnične položnice so na razpolago.

Dunajska borza.

Dne 14. novembra.

Skupni državni dolg v notah	99 gld. 85 kr.
Skupni državni dolg v srebru	99 » 55 »
Avstrijska zlata renta 4%	117 » 17 »
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	99 » 80 »
Ogerska zlata renta 4%	116 » 70 »
Ogerska krona renta 4%, 200	95 » 50 »
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	904 » — »
Kreditne delnice, 160 gld.	368 » 50 »
London vista	120 » 67 ¹ / ₂ »
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	59 » — »
20 mark	11 » 78 »
20 frankov (napoleonor)	9 » 58 ¹ / ₂ »
Italijanski bankovci	44 » 90 »
C. kr. cekini	5 » 69 »

Dne 14. novembra.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	167 gld. 50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	156 » 60 »
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	201 » — »
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 » 80 »
Tisine srečke 4%, 100 gld.	137 » 25 »
Dunavske vravnane srečke 5%	128 » — »
Dunavsko vravnano posojilo l. 1878	108 » — »
Posojilo goriškega mesta	— » — »
4% kranjsko deželno posojilo	— » — »
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	96 » — »
Prijoritete obveznice državne železnice	208 » — »
» » južne železnice 3%	167 » — »
» » južne železnice 5%	116 » 60 »
» » dolenskih železnice 4%	99 » 50 »

Kreditne srečke, 100 gld.	198 gld. 50 kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	155 » — »
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	19 » 80 »
Rudolfove srečke, 10 gld.	26 » — »
Salmove srečke, 40 gld.	84 » — »
St. Genois srečke, 40 gld.	83 » 50 »
Waldsteinove srečke, 20 gld.	70 » — »
Ljubljanske srečke	24 » 25 »
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	149 » 75 »
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3090 » — »
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	430 » — »
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	70 » 25 »
Splošna avstrijska stavbinska družba	100 » — »
Montanska družba avstr. plan.	270 » — »
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	195 » — »
Papirnih rubljev 100	127 » 50 »

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za zgube pri žrebanjih, pri izžrebanju
najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje.
Kulantina izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“
I., Wallzeile 10 in 13, Dunaj, I., Ströbelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih
papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocega
obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.